

ВІДГУК

офіційного опонента Костюк Оксани Юріївни на дисертацію Умінського Сергія Антонійовича „Становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні (др. пол. ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.)”, подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки у спеціалізовану вчену раду Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка

З часу проголошення державності України спостерігається тенденція до активного перегляду, переосмислення й об'єктивного висвітлення історико-педагогічного процесу в Україні. Інтенсивно заповнюються „білі плями” української історії в усіх галузях суспільного життя, і серед них – освітній. Відбувається справжній ренесанс української історіографії, здійснюються широкі дослідження історико-педагогічної спрямованості.

У цьому контексті актуальною стає потреба врахування регіонального компоненту, що полягає у висвітленні закономірностей розвитку національної освіти, педагогічної думки за допомогою маловідомого й унікального матеріалу. Адже історичними територіями зроблено істотний внесок в освітню та духовну спадщину України. Серед них чільне місце належить і Правобережній Україні, де формувалася духовна сутність нації, закладалася національна освіта, розвивалася педагогічна думка України.

З огляду на це актуальність рецензованого дослідження не викликає жодних сумнівів.

Зміст представленого дисертаційного дослідження, його структура та викладений матеріал є свідченням того, що автор, розуміючи всю складність проблеми, з належною відповідальністю поставився до завдання.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вперше означено поняття „діти чеського походження” та „навчальні заклади для дітей чеського походження”; здійснено комплексний історико-педагогічний аналіз

становлення і розвитку навчальних закладів для дітей чеського походження; виявлено та досліджено організаційні форми професійної підготовки вчителів для навчальних закладів для дітей чеського походження; розкрито сутність і зміст чинників, які вплинули на становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження; здійснено аналіз форм і методів навчання і виховання в навчальних закладах для дітей чеського походження; запропоновано та науково обґрунтовано періодизацію становлення і розвитку навчальних закладів для дітей чеського походження; здійснено узагальнення розвитку мережі навчальних закладів для дітей чеського походження; систематизовано типи навчальних закладів і виявлено їхній зміст, структуру та специфіку організації; обґрунтовано провідні тенденції розвитку навчальних закладів у регіоні відповідно до визначених історико-педагогічних етапів.

На особливу увагу та позитивну оцінку заслуговує його робота над архівними документами. Адже до наукового вжитку введено значну кількість невідомих і маловідомих матеріалів, які розширюють наше уявлення про становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні у др. пол. XIX – 30-х рр. XX ст.

Чітко визначена мета дослідження дала можливість автору з'ясувати соціально-політичні та культурно-освітні передумови становлення і розвитку навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні у др. пол. XIX – 30-х рр. XX ст.; глибше проаналізувати діяльність створеної мережі навчальних закладів; виявити внесок активних діячів громадських товариств у становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження.

Важливо, що застосовуючи комплексний підхід до аналізу історико-педагогічних явищ і процесів, С. А. Умінський визначив етапи становлення і розвитку навчальних закладів для дітей чеського походження.

Заслуговує на схвалення і те, що на основі переконливих фактів автор виділяє провідні тенденції становлення і розвитку навчальних закладів для дітей чеського походження.

Аналізуючи організацію навчальних закладів і просвітницьку діяльність товариств, С. А. Умінський найбільше уваги (і це, на нашу думку, цілком закономірно) приділяє періодизації й етапізації створення, відкриття та забезпечення функціонування навчальних закладів для дітей чеського походження.

Проведене дослідження дало автору можливість стверджувати, що протягом досліджуваного періоду особливо чітко окреслювалася суперечність між освітніми потребами чеського населення Правобережної України та неспроможністю держави забезпечити організаційну та матеріальну підтримку розвитку культурно-освітніх закладів Правобережної України в умовах полікультурності.

У процесі дослідження С. А. Умінський розкрив цікавий феномен, коли до освітньо-культурницької діяльності на Правобережній Україні, крім власне чеських спільнот, долучалися й громадські товариства та визначні особистості, котрі займалися освітньою, духовною, виховною, культурною справою.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливостями їхнього подальшого використання. Так, висновки, оцінки, зібраний фактичний матеріал можуть бути використані при розробці навчальних програм з історії педагогіки, спецкурсів і спецсемініарів, при написанні нових підручників і посібників, наукових праць з регіональної історії, в навчально-виховному процесі вищих і середніх педагогічних навчальних закладів.

Роботу завершують висновки. Особливо слід відзначити список джерел-документів і матеріалів архівів, список використаної літератури та додатки, що містять таблиці й архівні документи.

Усе це засвідчує ретельну роботу С. А. Умінського. Зміст і структура автореферату відповідають дисертації. Основні положення дослідження представлено в 11 одноосібних публікаціях, з них 6 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, 1 – в іноземному науковому періодичному виданні, 3 – у збірниках матеріалів конференцій і в монографії.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Умінського Сергія Антонійовича „Становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні (др. пол. XIX – 30-ті рр. XX ст.)” вважаємо за доцільне висловити певні побажання:

1. Підрозділ 1. 2. Понятійний апарат дослідження варто розкрити та висвітлити понятійний апарат дослідницького процесу, адже термін „понятійний” саме це передбачає, натомість здобувач подає у ньому емпірію, таблиці, статистичні дані щодо кількості дітей та навчальних закладів для дітей чеського походження.

2. Практичне значення одержаних результатів дослідження подано абстрактно, не конкретизовано. Було б доцільно, щоб автор вказав, у яких темах лекцій, семінарських заняттях можна було б використати дане дисертаційне дослідження (яке дійсно широке та глибоке).

3. Матеріал підрозділу 1. 4. варто систематизувати та подати з урахуванням історичних періодів у розділі II.

4. Висновки до розділів мали б бути чіткіше сформульованими і підкреслювати розв’язання поставлених завдань.

Однак, висловлені побажання не впливають на загальний науковий рівень і цінність дисертаційного дослідження. Вважаємо, що дисертаційна робота Сергія Антонійовича Умінського „Становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні (др. пол. XIX – 30-ті рр. XX ст.)” є самостійним і завершеним дослідженням,

виконана та оформлена відповідно до вимог, що відповідають п. п. 9, 11, 12, 13 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року, а її автор, Сергій Антонійович Уманський, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри англійської мови та літератури

Національного університету

„Острозька академія”

Костюк О. Ю.